

Focus

CentERdata

Het Tilburgse instituut voor dataverzameling en onderzoek CentERdata levert aan onderzoekers hoogwaardige surveydata, verkregen met behulp van internetpanels. Een van de bekendste is het LISS-panel.

Marcel Das: 'Zonder goede surveydata geen goed onderzoek.'

'Data verzamelen is een vak', zegt Marcel Das, directeur van CentERdata, en hij ziet zijn aanstelling begin vorig jaar als hoogleraar econometrie en dataverzameling in Tilburg als een erkenning van het belang van goed gefundeerde surveydata. Want er wordt maar wat aangerommeld met internetpanels, is zijn overtuiging. En als op basis van slechte surveydata algemeen geldende uitspraken worden gedaan over ontwikkelingen in de samenleving, is dat hem een doorn in het oog.

CentERdata is zo'n veertien jaar geleden ontstaan uit de behoefte van sociale wetenschappers aan goede surveydata, gebaseerd op deugdelijke steekproeven. Dat laatste is vaak een probleem. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) levert wel veel statistische gegevens, maar in de regel geen steekproeven op verzoek van onderzoekers of beleidsmakers. 'Een gemis', volgens Marcel Das.

Internetpanels

Het instituut werkt sinds 2000 met internetpanels. De bekendste is het LISS-panel (Langlopende Internet Studies voor de Sociale wetenschappen) dat met subsidie van NWO speciaal voor de wetenschap is ingericht. Zo'n vijfduizend huishoudens, achtduizend personen, zijn met een kanssteekproef geselecteerd om op gezette tijden vragenlijsten in te vullen. Onderzoekers kunnen hun eigen vragen bij CentERdata aanleveren en laten uitzetten bij het panel. Deze dienstverlening is voor de wetenschappelijke onderzoeker gratis.

Innovatie

Maar CentERdata doet meer dan vragenlijsten uitzetten. Het instituut doet actief onderzoek naar het verbe-

teren van de kwaliteit van surveydata. Het samenstellen van een vragenlijst is bijvoorbeeld een hele kunst waarbij veel psychologie komt kijken. Hoe suggestief zijn de vragen? Hoe beïnvloeden plaatjes de beantwoording? Das geeft het voorbeeld van een vraag naar hoe gezond mensen zich voelen. Als je daar een plaatje van een persoon in een ziekenhuisbed bij zet krijg je andere antwoorden dan wanneer er een plaatje van een achttienjarige fit ogende jogger naast staat. Er zijn ook verschillen tussen de disciplines: 'Een econometrist ziet de uitkomsten als pure getallen; een psycholoog kan dagen debatteren over de formulering van één enkele vraag. Het ideaal ligt ergens in het midden.'

En hoe bereik je doelgroepen die niet computervaardig zijn? Bijvoorbeeld door eenvoudige computers mee te leveren. Ook werkt CentERdata aan innovatieve technische mogelijkheden op het gebied van online surveyonderzoek, zoals het vastleggen van muisbewegingen om meer inzicht te krijgen in de manier waarop respondenten de vragen beantwoorden. Als belangrijkste trend in het onderzoek ziet Das de *mixed-mode*-veldwerkstrategieën, waarbij internet één van de kanalen is die worden ingezet.

Open data

Surveydata die in opdracht worden verzameld, komen vrij beschikbaar voor de wetenschap. Daar hebben onderzoekers het soms wel moeilijk mee. Maar de oorspronkelijke onderzoeker heeft altijd een voorsprong: hij of zij heeft over de vragen nagedacht en het onderzoek ontworpen. 'Bovendien', zegt Das, 'als je tien onderzoekers laat werken met dezelfde

data, krijg je tien verschillende perspectieven. Dat is alleen maar goed voor de wetenschap als geheel.'

Ook de software die CentERdata ontwikkelt, is vaak vrij beschikbaar, zoals Questasy, de op DDI 3 gebaseerde webapplicatie voor het beheren en verspreiden van surveydata en de bijbehorende metadata.

www.centerdata.nl
www.lissdata.nl

Hubert Pieter Schouten, Schilderijenveiling in het Oudezijds Herenlogement te Amsterdam, ca. 1775 (detail). Pentekening ingekleurd met aquarel. Londen, British Museum

Netwerken van kunstenaars, kunsthandelaren en verzamelaars

De Amsterdamse kunstmarkt van de Gouden Eeuw is een van de meest fascinerende kraamkamers van de Europese cultuur geweest. In die periode werkten in Amsterdam meer dan duizend kunstschilders, die onder aanvoering van een aantal grote meesters artistieke vernieuwingen tot stand hebben gebracht die tot op de dag van vandaag hun sporen in de beeldcultuur hebben nagelaten.

MARTEN JAN BOK EN HARM NIJBOER

Rembrandt was van hen de beroemdste, maar ook hij moest zien te overleven in een buitengewoon competitieve artistieke en economische omgeving. Om de concurrentieverhoudingen tussen kunstenaars uit de Gouden Eeuw systematisch in kaart te kunnen brengen, zijn informatiesystemen nodig waarvan de mogelijkheden aanzienlijk verder reiken dan het terugvinden van informatie over individuen.

Sinds 2007 leiden Eric Jan Sluiter en Marten Jan Bok het door NWO gefinancierd onderzoeksproject *Economic and Artistic Competition in the Amsterdam Art Market, c. 1630-1690; History Painting in Rembrandt's Time* (ECARTICO). Het moet inzicht opleveren in de ingewikkelde economische, sociale en artistieke verhoudingen waarbinnen de schilderkunst, en in het bijzonder de historieschilderkunst, in Amsterdam tot grote bloei kwam. Voor dit project ontwikkelt Harm Nijboer een informatiesysteem dat

het mogelijk maakt om kunsthistorische informatie te verbinden met sociaaleconomische en geografische gegevens. Doel is om het functioneren van Amsterdam als *creative city* bij wijze van spreken *in vitro* te bestuderen. De netwerken van kunstenaars met hun vakgenoten, de kunsthandel en kopers van kunst kunnen zichtbaar gemaakt worden, alsmede veranderende migratiepatronen en demografische ontwikkelingen. Op termijn hopen de onderzoekers hiermee ook veranderingen in de smaak van het publiek en de invloed daarvan op de keuzes van kunstenaars voor een specifieke thematiek, schilderijstijl of specialisme te kunnen analyseren.

De focus van de ECARTICO-databank verschilt duidelijk van andere informatiesystemen op kunsthistorisch terrein. Waar andere databanken doorgaans zijn ingericht op het vinden van informatie over individuele kunstenaars en/of kunstwerken (de individuele biografie), ligt bij de ECARTICO-databank juist de nadruk op het voortbrengen van geaggregeerde gegevens en het modelleren van netwerken tussen kunstenaars, hun verwanten en hun koperspubliek (de groepsbiografie of *prosopografie*). Om deze doelen te bereiken worden gegevens verwerkt in een MySQL database met een in hoge mate genormaliseerd datamodel. Deze database is toegankelijk via verschillende webinterfaces. Voor het beheer van gegevens werd in eigen huis de in PHP geschreven *Prosopography Manager* ontwikkeld. Aan publieksinterfaces wordt momenteel nog hard gewerkt.

Op het moment van schrijven bevatte het bestand de biografische gegevens van ruim achtduizend zestiende- en zeventiende-eeuwse beeldende kunstenaars uit de Noordelijke- en Zuidelijke Nederlanden. Deze zijn overgenomen uit Pieter Groenendijk, *Beknopt biografisch lexicon van Zuid- en Noord-Nederlandse schilders, graveurs, etc.* (2008). Verder worden er nog dagelijks nieuwe (vooral Amsterdamse) gegevens ingevoerd, deels met hulp van een groep door de KNAW gefinancierde onderzoekers.

<http://burckhardt.ic.uva.nl/ecartico/>